

Сызыкта
2 харчы

- ◆ ССКП райкомугар,
- ◆ райсовет исполкомугар

И. АРТЕМЬЕВ, начальник.
Н. МАКСИМОВ, партийный территориальный секретарь.
С. ШАДРИН, построиком председателю.
С. СТАРОСТИН, комсомольская территориальная секретарь.

Фермаларта дэсны үлэг түмүү уонна көүлүлэһин дьобуннаах формата—издала ахсын ыттыллар ыттыныксыт күнэ сир ахсын тэрээһиннээхтин, деловолдук атаарыллыахтаах.

Сахалинга Благочинной уонна Горно-Алтайскай отоннору үүнэрэр питомниктарыттан асалылыбыт груша, яблони, слива уонна муонньон үнүгэстэрэ табыллан үүнэллэр.

Р. АРЖАКОВА.

Устаах рэбина үрдүк үү
нүүтүн хомуйдулар. Ки
зилэр салыа устата ары
идаа суох дьэдэни
мосньёфину уонна кы
зовнигы хомуйбуттара
Пятыелка бүтүүтүгү

Р. КОЗЬМИН,
ССТА корр.
Совуруу-Сахалинской.

Отчуоттуур-быыбардыр мунньахтар тугу көрдөрдүлөр

Оройуон 29 маннайгы сүһүөх, 31 сыахтаагы комсомольскай тэрилтэлэригэр, 19 комсомольскай группаларга отчуоттуур-быыбардыр мунньахтар итинэн 4 совхозта комсомольскай конференциялар ыытыллан түмүктүлүлөр. Итинэн ССКП XXVI уонна БСЛКС XIX съездэрин уураахтарын, Ас-үөл программаны олоххо киллэрингэ комсомолецтар уонна ыччаттар күүстэрин салгыы түмүү, кинилэри санга дьоруунаах соруктарга туһаныы, ССРС тэриллэбэ 60 сыла туолуутун достойнайдык көрсөт иһин политической уонна үлэ-бэ активносты өрө көтө-бүү билиэтигэр ыытыллылар.

Отчуоттуур - быыбардыр хампаанньаны тэрээһиннээхтик ыытыы туһунан боппурус БСЛКС райкомун бюротугар өссө атырдык ыйыгар дүүүлэбиллэбит, комсомольскай тэрилтэлэр секретардарыгар семинар ыытыллыбыта, бары алын сүһүөх тэрилтэлэргэ туһааннаах сүбэлэр бэрлээбиллэргэ, улахан болгомото секретардар састааптарын сүүмэрдээһингэ ууруллубута. Райком чилиэннэритин мунньахтары бэлэмнээһингэ уонна тэрийэн ыытыыга эппиэттээхтэр иһинииттэ.

БСЛКС чилиэннэрин баһыйар үгүс өттүлэрэ бу хампаанньага үрдүк эппиэттэһээхтик сыһыаннастылар, отчуотунай дакылааттары дүүүлэһингэ активнайдык кытылынылар. Комсомолецтар тэрилтэ үлэтин хамнаабын көдүүһүн үрдэтэргэ, ис-сөмүөһү үлэтин салгыы тупсарыыга, производствонно өрө көтө-бүүгө, ыччат сыныалаагы тэрийиһгэ, физкультура уонна спорт маассабайын сайыннарыыга, о. д. а. боппурустарга санааларын аһаастык атаастаһылар.

көккө боччумнаах этинлэри киллэрдилэр. Мунньахтар кытылылаахтары, конференциялар делегаттара комсомольскай үлэ итэҕэстэрин киллэрибит критическай этикиларын БСЛКС райкома түмээн, ырытан баран, олорго ыйыллар итэҕэстэри туоратыыга аналлаах дьаһаллар былааннарын байытып бюротугар бигэрэттэ.

Комсомольскай ОЛОХ

Сорох комсомолецтар тыа хаһаайыстыбатын производствотын көдүү-һүн үрдэтигэ сорох баһыйаһыгар көтөҕөллөрө ордук көрөхсөбиллээх. Ол курдук, Карл Маркс аатынан совхоз комсомольскай конференциятыгар Волугур отделение элэр механизаторо, БСЛКС обкомун чилиэнэ Григорий Гермогенос, отделениеа механизатордар комсомольскай-ыччат коллективтарын тэрийэргэ этэн турар, техниканы туһаныы көдүүһүн үрдэтигэ совхозка ынырыы туһаарар баалаахтарын биллэрдэ.

Отчуоттуур - быыбардыр хампаанньа итинэн саргы тэрээһин өттүнэн улахан итэҕэстэр баалларын көрдөрдө. Ол курдук, мунньахтарга комсомолецтар 80,5 эрэ бырыһыаннара сырытта. Сорох комсомольскай тэрилтэлэргэ мунньахтар болдохторугар кыайан ыытыллыбатылар (райкога, дьиз-уот, коммунанай хаһаайыстыба производствотун управлениетыгар, о. д. а.) көккө мунньахтарга секретардар ыытыллыбыт үлэни инээн-тонон ырыппат, критиката суох, үлэ сорох салааларын таарыйбат тутак дакылааттары оҕордулар. Онук түмүсүлэргэ, биллэн турар, кэпсэтин даҕаны дьадапты ис хоһоонноох буолла. Оннооҕор Карл

Маркс аатынан совхоз комсомун уруксу секретара Иван Николаев конференцияга өткө-бут отчуоттуур дикталаатыгар комитет үлэ-дэ-даны толору сырдаттылабыта. Баар итэҕэстэри туоратыы соруктара чопчу туруоруллубатылар.

Отчуоттарга быыбардаммыт актив үлэтигэр сыана биэрбэт буолуу - боччумнаах итэҕэс. Билигин даҕаны пассивнай, мунньагы бэлэмнээһингэ, тэрийэн ыытыыга кытылбат бюролар, комитеттар чилиэннэргэ аһыйаа суохтар. Кинилэр ортолоругар сый устата тустаах үлэлэригэр былааны даҕаны оҕосту-батахтар эмиз бааллар.

Итинник итэҕэстэр кэлэр өттүгөр хатыламматтарын туһунан комсомольскай комитеттар, секретардар эрчимнээхтик ысыахтаахтар.

Комсомольскай тэрилтэлэр секретардара сылаады учуот бэрэбиз-кэлэһин түмүктэрин туһунан информацияларыннан көстөрүнөн, билигин даҕаны көккө тэрилтэлэргэ учуот бөдөн итэҕэстэрдээх. Учуттан уһуллубакка эра атын киргэ көһүү мистэргэ кэлэн баран учуокка турбат быһыы олус элбэх. Итинэн санга галылыбыт актив учуоттуура наада.

Итиниктин отчуоттуур-быыбардыр мунньахтары (атын даҕаны уопсай мунньахтары) бэлэмнээһини итинэн ыытыыны комсомольскай тэрилтэлэр бойобуой дьаурдарын бөрөгөтүү туһаныыга ураты кыһаныы туруллубуохтаах. Ол үлэ-стилин уонна ыымаларын тупсарыыга, БСЛКС чилиэннэрин ортотугар дьисциплиниэтэни бөрөгөтүүгө көмөлө-һүүгэ. Оттон БСЛКС райкома бары алын сү-һүөх тэрилталары кытта кибээһин тосту бөрөгө-төр соруктаах.

Н. ХОЮТАНОВ,
БСЛКС райкомун
бастагы секретара.

Үүт ыамын таннары түһэрбэт туһугар

Карл Маркс аатынан совхоз ыанньыксыттарын сүбэ мунньабыттан

Кыстык бастагы ыйы-гар Карл Маркс аатынан совхоз былааннаах 2750 центнер онугар сыгычак 2118 эрэ центнер үүтү государство атылаата. Тустаах сорууда-тарын одулууннар 66, мугудайдар 88, болугурдар 88, бахсылар 68 эрэ бырыһыан то-лортоотулар. Итинэн си-бээстэн совхоз ыан-ньыксыттарын уонна зоо-ветспециалистарын Му-гудайга буолан аастыт сүбэ мунньахтарыгар кини кэпсэтин буолла.

Дакылаатчыт совхоз кылаабынай зоотехника А. А. Варламов совхоз бары отделениелара нэ-пикки икки ыйга ынары маассабайдык уоллар-быттарын критикалаата. Аастыт нэдиэлэтэри ту-ругунан Одулуунга 80, Болугурга 88, Мугудайга 128, Вахсыга 208—совхоз үрдүнэн 453 ынах уолла-рылына. Ол түмүгэр үү-тү валовой уонна биридди фуражнай ынахтан ылыы эбэһэстэлибэлэргэ то-лоруллубатылар. Ыан-ньыксыттар төһө бы-лааннаахтарын, эбэһэс-тибэлээхтэрин даҕаны билбэтэр. Онук да буо-лан, сорох фермаларга ынагы күнгэ иккитэ ыа-олоролор. Бу олох сыы-һа. Вүлүү оройуонун «Мастаах» совхозун Кыр-гыдайдаагы отделение-тин сүөсүһүттэрэ уолбут ынахтары хат үүтүтэн газдойдаан ылар 55 ылаах хаалбытын 310-на тиниэ элбэттилэр.

Дакылаатчыт итинэн салгыы быһыы сиппэн Д. Е. Скрябин, М. Н. Го-голев, В. Н. Петров, В. П. Варламов саайыбыт си-лэстиир звенолара үрдүн төһаарылаахтык үлэ-лээн, совхоз үрдүнэн 5470 тонна сиплээ совхозпо-каламмытын билиэтээн эт-тэ. Ити былаанна кө-рүлүбүттээгэр 2,5 төгүл элбэх. Ол эрэри кыс-тыкка иһирин саамай эппиэттээх хэмнэр, ба-лаан ыйын 20 күнүттэн алтыныы 10 күнүгэр диири, оху туһаммат-тан, сүөһүнү иһигэ хо-тонно эрдэ киллэрбэт-тэн, көрүү-хараһыны ку-бараньтан ынах маас-сабайдык уолуута, сүөһү көнүгүнүм алуутта элбэ-хтэ туһаарылына.

Совхозка, барыллаан

адыһынан, бири улаанай төһө күнгэ 4,8 аһылык единицата тиксэр. Наука дакаастырынан, итиччэ аһылыктан 4,3 кг үүт ыаньахтаах. Оттон му-гудайдар күнгэ бири сүөһүгэ 5,1 кг аһылык единицатын биэрэллэр эрэри баара-суога 2,8—3 кг үүтү ыылар, ол аа-та күн ахсын 1,8—2 кг ситэ ылаттар. Ангардас Төдөй Диригэр итинэн күнгэ 900-чэкэ кг үүтү сүтэрээлэр. Манна 1 тонна кэригэ үүт ылаах уолууттан, ыан-ньыксыттар эппиэттээх сүөхтарыттан сүтэриин-нэ. Бу фермада ыанньык-сыт А. Д. Макарова кыс-тыкка иһирин хэмнэр 20 ынагы уолларда. Били-гин үөрэххэ барбыт, ынагы ахсыттан 1884-түү кг үүтү ыабыт бас-тык ыанньыксыт ынах-тарын тутта. Манньык ыанньыксыттар хайдах үлэлиилэрин фермалар старшайдара, биригэ-дирдэр күнгэ анаа-минтээн контуруолуул-лара наада.

Эбни аһатыыта турар ынагы этэтээн ыар буоллаха үүт сыта 3,8—4 бырыһыанна тиниэ үрдүүр. Итинэн күнгэ 1,5 кг үүт эбни аары-лар. Маны хаа биридди ыанньыксыт чопчу ой-дуктээх. Эснөтүн сип-лэстэрдээхтэ үүт иһин төлөбүр ирдэнэр буолла-ына, үүт сыатын иһин эмиз төлөбүрү олохтоох-ха наада.

Уон ыйга үүттэрин бахсылар 18, одулуун-нар 20, мугудайдар 46 бырыһыанна бастагы суортааһынан туттарды-лар. Волугур тэрийэр үлэ-кылааһына, үүтүн 17 эрэ бырыһыанна баста-гы суортааһынан туттар-да. Бу отделение дингэр государствога үүт 90 бы-райыанна бастагы суор-тааһынан туттарар кыах-таах. Маныаха Мугудай зоотехника А. С. Пермя-кова үлэтин көлөбүрүт-тан элбэххэ үөрөннөххө сөп.

Мунньаха Төдөй Ди-ригэр ыанньыксыт М. Г. Дьячкова хөтөн ис-тас үлэтигэр сылдыар рабонайдар уонна ме-ханизатордар хайдах үлэ-лиилэриттэн ыанньык-сыттар үлэлэре улахан туулулаахтын билиэтээн

итэ. Холобур, техника саахалланнааһына от тизэллэбэт, уу баһылы-бат. Онон фермада бас-тык үлэтигэри аһаах-ха, кинилэртэн көрдө-бү-лү күүһүрдүөххэ.

Совхоз кылаабынай ветврач И. С. Трофимов, сүөсүһүт күнэ нэдиэлэ-тэри үлэин-хамнаы ырытан көрөргө, итэҕэ-ли-быһааһы туоратар суоллары көрдүүргэ, бас-тыгы, саҕаны олохтуур-та материальной уон-на моральной көрүлэ-һини тутта оҕорон иһэр-гэ аналлааһын санатан турар, үлэ бу формата куолутугар эрэ ыытыла-рын кривизналаата. Аһа-тар итинэн төһө ферма-да босхо итин аһылыгы тэрийин, санитарнай күн-нэри олохтооһун боппу-рустарыгар тохтоото.

Волугуртан 45 сыл ыанньыксытынан үлэ-лээ-бит А. В. Федотова ыч-чаттарга ыанньыксыт уустук, мындыр үлэти-кэн уйгу-быһаан оҕоһу-ларын санатта. Онон сүөһү итинигэр үлэ-лээһин—улахан чинэс буо-лар. Үлэ режимин кал-бана суох тутуһуохха, мамы көтүтөр, үлэлэри-гэр хойутуур дьонтон ир-дэбили күүһүрдүөххэ.

Мунньах кытылылаах-тара Мугудай уонна Во-лугур отделениеларын салаалтара сылаагы былааны сик бири төлө-рөбүт дини үлэ тэрээһи-нин мөлтөһүттэрин сө-лөһөтилэр итинэн сө-тиннигэ болугурдар 486, бахсылар 530, мугудай-дар 520, одулууннар 520—совхоз үрдүнэн 2050 цен-тиер үүтү мыр кыах баа-рын, ахсынныта бэлиэ-тэммит кирбиини аһары толорор наадалааһын, оччобуна эрэ совхоз го-сударствога үүтү аты-лааһын былаанын толо-руохтааһын бэлиэтэтилэр.

В. РУФОВ,
хаһыат анал. корр.

Эннэки: сүбө мунньах кытылылаахтара (хаһа-тан) — Евдокия Иусто-нова (Одулуун), Нико-лай Босиков (Болугур), Федот Попов (Вахсы), Светлана Собакина (Во-лугур), ыччат наставнига В. К. Сидорова уонна Матрена Васильева (му-гудайдар) сыныалаан хө-мнэр.

П. Окопешников фотота.

ТӨЛӨННӨӨХ РЕВОЛЮЦИОНЕР ТУҺУНАН СЭҺЭН

Москва экраннарыгар «Владивосток, 1918 снл» дини төлөһнөөх револю-ционер, Владивосток Со-ветын бастагы председа-тэла К. Суханов туһунан даһиннээх чакчыларга олоһурут фильм сити-

һиллээхтик көрдөрүллэр. Хаһыаттар фильмигэ Кон-стантин Суханов бэйэтин кылыллыгыгар револю-ционнай эпоха улуутун түмүт бөдөн истори-ческай личносты быһыы-тынан көрдөрүллэрин

бэлиэтиллэр. Москва-таагы Аччыгы театр артиһа В. Вочкаревуна айыллыбыт кини обраһа — харьына жөккүрө суох ситиһингэ.

ОСТА корр.

1982—1983 сс. кыстыкка общественной сүөһүгэ эбии аһылыгы бэлэмнээһингэ совхозтар отделениеларын социалистической кюоталаһыларын У С У Л У О Б У Й А Т А

Общественнай сүөһүгэ эбии аһылыгы бэлэмнээ-һингэ биллэркэлибит ударнай ыйга оройуон совхозтара аналлаах зве-нолары тэрийэн сезон-наагы былааннарын 80 бырыһыаньтан итэҕэ-сүөһүн толоруохтаахтар.

Бу кэмгэ хаа бири-дин отделение 300 тон-наттан итэҕэ-сүөх эбии аһылык араас көрүнү-эрин соротуопкалаан, фер-малар тастарыгар киллэ-риэхтээх уонна 100 тон-наттан итэҕэ-сүөһүн тупсаран сүөһүгэ энэ-

тиэхтээх. Кюоталаһына бастаа-быттарга бири бастагы мистэ алохтонно уонна «Юниер-3и» мотоцикл фондата аһанна.

(Усулуобуйа райсо-вет исполкомунан бигэрэтиллибитэ).

Совхозка, барыллаан

КЫҢЫЛ ХААЛТЫС

ДОЙДУ ЮБИЛЕЙЫН — ДОСТОЙНАЙДЫК

Уон билис пятилетка иһинэ сылын ситиһэрэхтэ: түмүктүүр, иһэ дойдубут албан ааттаах юбилейи достойнайдык көрсөр туһутар билиги оройуонун үлэһиттэ, советскай норуот бүтүүнүн курдук, социалистическай куоталаһыны хаһаан-тытаар да киһини тэтиһэр. Ити уолсай патриотическай хамсааһыныга оройуон оскуолаларын үөрэнээччилэрэ эмиз кытталлар. Итиннэ киһи-лэри, чуолаан, ленинскэй комсомол XIX съези эбэһинэстэбитэ.

Үөрэҥи биллэ: үөрэнээччи сүүрүн үлэти. Ааспыт дьылга оройуон эдэр ленинскэй хаһаан-тытаар да үчүгэй түмүктэммиттэ: 17 пионерскэй дружинаҥа 15-һэ үөрэҥэр ситиһитэ, хас үлүс пионер хаачыстыбада үөрөмүтэ.

ССРС 60 сыллаах юбилейи көрсө үөрэҥи билиһин үрдөтү, хаачыстыбатын тупсары иһин оскуола оҥоһуу эссе далааһынаар. Саҥа үөрэх дьылын бастагы чинчилэрин түмүгүнэн оройуон үөрэнээччилэ-рин 96,8 бырыһыана үөрэхтэригэр ситиһилэр, 33,8 бырыһыаннара «4» уонна «5» сыаналарга үөрэннэлэр. Ордук үчүгэй билиһини Хатылы орто оскуолатын пионердара көрдөрдүлэр. «Аттыбар биһир да хаа-лытаада суох!» — бүтүнү деһэ итиннэ. Угу, оскуолаларга юбилей чинчилэр ударнай надиэлэлэр кытыллар.

Билиги оскуолабытыгар ударнай күннэр на-диэлэлэр кытылла тураллар. Оҕолор үөрэхтэригэр кыһамныларын ордук күүһүртүлэр, «4» уонна «5» сыаналар элбэтилэр. Бастагы ахсын союзнай рес-публикаларга аналлаах күн кытыллар, — диир су-йаллар Чурапчы адыс кылаастаах оскуолатын эдэр ленинскэй. Манньык үлэ хас оскуола ахсын төрүлүрө наада.

Комсомол XIX съези ыччат үлэ, общественнай бос билиһи коммунистическайды сыйыһаһына та сүткөн улахан суолталааһын билиһэстэбитэ уон-на билиһыттан харыстанныан буолууга Бүтүн Союзтаагы походу биллэрибитэ. Бу үлэ пионер-дар аңоруохтаахтара адыһаа суох: омордуллубут куох үүнэһини көрүү-хараһы, айылда көрө кө-түүлэри, баайы-дуохун харыстанын, үөрөнөр тарыһаарга дини хаһаан-тыны сыйыһаһыны, онтон да атыттар. Итилэри сүүрүнүүр аналлаах штабтары төрүлүрэххэ, рейдэлэри оҕортуохха.

Ас-уол программатын олоххо киллэрингэ үөр-энээччилэр эмиз куһаҥаа суохтук кытталлар. Са-йын устата 1933 үөрэнээччи совхозтарга көмөлө-һөн барыта 630182 солкубайдаах үлэни толордулар.

Билиһи биллэр бириэһиллэринэн общественнай сүүһүгэ киһи аһаһык болоннор. Онон кыстык-ка көмө общественность массабай тахсыта са-далаһа. Онуока үөрэнээччилэр эмиз кытыахтара.

Иһэ дойдубут албан ааттаах юбилейи улам чу-лаһаан иһэр. Ити көрө-бэлэз сойыһыны достойнай-дык көрүү — хас биһирди пионерскэй дружина, эдэрэст, звено, эдэр ленинскэй ытык иһэ.

М. СИВЦЕВА,
оройуоннаагы Пионердар дьыһэлэри директора.

КОМСОМОЛГА ҮҮННУЛЭР

Оскуола 15 бастыг үө-рэнээччилэр Ленинскэй комсомол кикитигэр кэрийдилэр.

Бу үөрүүлээх күннэ аналлаах дружина сора-буолла. Онон 30-ус сыл-лардаагы комсомолец П. А. Старостин, 30-ус сыллардаагы комсомолка

Лена СЕДАЛИЩЕВА,
Одьулуун.

★
**Таптыр
сахам
тылынан**
★

Билиги барыта 16 предмет үөрэтэбит. Мин саамай собулүүр предметтэригэр биһир-дэстэрин саха литерату-ратата буолар. Уруок-ка төрөбүт литерату-рабыт бастыг мавс-тардары айыһыла-рын үөрэтэбит. Но-руоппуг үгэстэрин, не-

Көрдөөхтүк, көдүүстэхтик

Билиги ааспыт сайын бос кыһыттан саҥа-лаан сүүтэ буолан «Чурапчы» совхоз Кы-дыкиттэригэр отделениеҥа 145 кыһыттар-дубут.

Кыһыттардыттан күннэ иккитэ сылаас айы-лыһынан тоҥо-хана аһатарбыт, олгем олгуктаах сирдэригэр үүрэн мөччүтэрибит. Үлэһитигэр старнай-быт комсомолец Г. Парфенов, отделение ветерана үгүстүк көмөлөспүтүр, сүбэлэһиттэ. Онон совхозка иккис минстализмипит.

Иһини кыһыттарга адыс үчүгэй кыһыттарга аа-хтыбыт айылдаа сырыттыбыт. Эһиҥи сайын сол-куопуттар эмиз көмөлөһүөхпүт.

Люда ПОНОМАРЕВА.

Артековец Варя

Пионерскэй дружина-быт биһир дойдулаахпыт Егор Дмитриевич До-гордунов аатын сүгэр. Киһи биһир бастыг чи-лэһинин Варя Дорогу-нова буолар. Варя төр-дүс кылааска үөрэнэ сыл-дьан эдэрэст председате-лэ этэ. Билиһин «Ро-вестник» интернацио-нальнай договордоһуу ку-лубун президеи, кы-лааһаар иккис звено звеневойа. Бастагы чинчилэри наар «4» уонна «5» сыаналарынан тү-мүктэтэ. Спортан ордук сүүрүүнүн таптаан дьа-рыктанар.

Ааспыт сайын бастыг пионерка «Артек» лаа-дырга сыһыһаһыта. Он-но киһи Советскай Союз бары муһунтарыттан кэлбит уонна атын дой-дулартан сыһыһаар оҕо-лору кытта биллэбит. Договордоһуу.

«Артектан» кэллэт, Ва-ря иһитигэр көмөлөһө Биттиги сайыһыкка тах-тыһа.

Кыдана ЧЕЧЕВУТОВА.
Хатылы.

ториятын, тылын баа-йын эмиз саха лите-ратуратын уруокта-рыттан биллэбит. Учууталбыт Мария Семеновна Листикова уруок тасөтүгүн лек-сика куруһуогун ыт-тар. Онон IV—VI кы-лаастар үөрэнээччилэ-рө бары сыһыһабыт. Куруһуокка уруокка барыһыбаты, үтүс интэриһини истэ-бит. Таабырын таа-йсабыт, өс хойооннорун үөрэтэбит, өбүлүлэригэр тустарынан үһүэһэ-лэри, историческай кэпсэһинэри наадабыт. Куруһуокка дьарык-таныһабыт билиһэ ба-

ҮЛЭНЭН БЭЛЭХПИТ

Иһэ дойдубут юбиле-йи көрсө билиги, Ча-кыр адыс кылаастаах ос-куолатын үөрэнээччилэ-рө, үгүс эруттээх үлэни ыттыбыт.

Сайын IV—VI кылаас-тартан адыс кыһыс учуу-тал А. М. Кириллина са-лалатынан пришколь-най участвакка үлэһэ-биттэ. Уон адыс кыһыс фермаларга ыһаһыһа-сыһаан үүтү ыһыһа сорудахтары бары то-дорбуттара. Айта Афа-насьева, Люда Флегон-това, Мотя Миронова, Маша Пиканова, Света Алексеева кыһыт көрүү-түгэр туспа звенонан үлэһэи совхозка баста-гы минстэга тахсыһыт-тара. Начальнай кы-лаастар уолаттара учуу-тал В. В. Петров салал-татынан 10 тыһ. устуука кирпиччэни үктэһит-тэ.

Үөрэх дьылын бастагы чинчилэригэр оскуола 84 үөрэнээччи бары сити-һитибит, 20 оҕо хаачы-стыбада, биһир оҕо туу-унуун үөрэнэллэр. Дру-жинабыт Эрилик Эссе-тин аатын сүгэр. Киһи үөрт эдэрэстэ герой пи-онердар аатарын сүгэр «Ити оскуолабыт, эдэр геройтар олохторун үө-рэтэллэр.

Бастагы чинчилэр уста-та оскуолага араас тема-ларга биччирлэр, спор-тивнай күрэхтэһилэр кытыһыһылар. Саахы-макка уонна дуобанга VII, астуол тенниһигэр VIII кылаастар эрэл-лээхтик бастаһылар.

Поэзия биччирин, көр-төөх стартары бары олу-с себулэстэбит. «Револь-юционнай албан аат» на-диэлэни ыттыбыт. На-диэлэ устата детсадка, сибээс отделениеҥа, «Маарыкчаан» комс-омольскай-ыччат фермага, библиотекага көмөлөстү-бүт. Эрилик Эристин уонна киһи быраата эмиз кыһыл партизан Кыра Хабырыһа пааматын-ныһытарыгар сырытты-быт. Отууус сыллардаагы комсомолецтарга тиму-ровскай десант оҕорду-бүт.

Оскуолабытыгар 19 ок-тябренек баара, онон биһир өссө 6 оҕо кыһыл сулуһу аһыһыта. Уон бастыг пионердар ком-сомолга кэрийдилэр.

Саргы ФИЛИПОВА.

Е. И. Курашов ааты-нан Чурапчы орто ос-куолатын IV «а» кы-лааһын үөрэнээччигэ Гая Чатылхос оҕу муһинальнай оскуола-тын художественнай кылааһыгар ситиһи-лээхтик үөрэнэр.

Бу күннэргэ киһи «Мин Сахам сирэ» диир оҕолор уруһуударын оройуоннаагы уонна республикатаагы быһастаһа ларыгар кыттарга бэлэмнэр.

— Гая ордук нату-раттан уруһуудурун кыһа тутар, — диир учуутала В. Н. Дьяч-ковскай.

Снимокка: учуутал В. Н. Дьячковскай Га-я саҥа үлэтин толо-рорун бэрбэркэллэр.

П. Окочешников
Фотота.

В. А. Протодряконов-Кулантай 70 сааһын туолла

Саха бэлииннээх драматура, прозага Василий Андреевич Протодряконов-Кулантай 70 сааһын туолла.

Кини айымньылара 1932 сыллаахтан бочоттоннар, албах пьесалара көрөөтүлэр биһирбиллэрин ыаллар. «Манчаары» драмата 1945 сыллаахха республикатааһа конкурса иккис бириэмийэни бэлэтэммитэ. «Ситиэ тардыта» романын кини киннэхэ Эрилик Эристин аатынан литературнай бириэмийэ аһаттыта. Суруйааччы «Өлүөнэ кытылыгар», «Эргиллэн», «Иэниэ», о. д. а. сэтгиннэрэ, нонсөттирэр саха аһаатчыларынан кининик эгээриллэллэр.

В. Протодряконов айымньылара нууччалык, казахтык, узбектык, о. д. а. тылларга тылбаастаммытара.

Суруйааччы Ленин, Ула Кыһыл Знамята, «Бочуот Знага» орденнарынан, ССРС хас да медалларынан, Саха АССР Верховнай Советын Президиумун Бочуотунай Грамоталарынан наараадаламмыта. Киннэхэ Саха АССР Культуратын үтүөлээх үлэһитин бочуоттаах аата шэриллибитэ.

СУРУЙААЧЧЫЛЫН КӨРСҮҮҮЛЭР

Оскуолаҕа үөрэнэ сырыттаһына, Чакырга миччаттар «Манчаары» драматын туруорбуттарын өйдүүбүн. Оччолорго эргэ оскуола көрдүөрүгүр улахан дьонунун-оҕолуун аһык курдук симсэн олорон оонньуулары көрөрбүт. Онно кэлин Саха театрыгар үлэлэи сылдыбыт Н. Теплеухов Манчаары, алта уончалаах үөрөбө суох Е. Н. Адамов оҕонньор Чоочо баай оруолларын толорбуттарын умнубатпын. Кэлин драма автора В. А. Протодряконов-Кулантай буоларын билбитим. Атын үтүс наарааччылар курдук, сыһыа кини айымньыларын тартарам аһар буолбутум.

С. С. Яковлев—Эрилик Эристин төрөөбүтө 90 сыла туолуутун бэлэтээһингэ бэлэмнииннэн сибээстээн профсоюз рабкомкомун председателе Г. И. Адамовтыын Саха сирин Суруйааччыларын союһун бырабыланынатын мунньаһар сылдыбыппыт. Нөҥүө күнүгөр Василий Андрее-

вич биһигини П. А. Ойуунускай аатынан литературнай музейга ысыран Эрилик Эристин музей дьэитин тупсаран онорууга кини тугу көмөлөхүөхтээгин, биһиги тугу оноруохтаахпытын саас-сааһынан быһааран сүбэлээбитэ «амалаабыта. Түмүгэр «Современник» издательствоҕа нууччалык тахсыбыт «Кустук» дьон бэйэтин кинигэтин музейытыгар бэлэхтээбитэ. Өссө аалпытын-суолбутун, истиг тыллара суруйан бэйэбитигэр биһирди кинигени туттартаан кэбиспитэ. Мэи, кырдыа, суруйааччыларга хаһан даһыи кинигэ бэлэхтэннэтэх кини, улаханник үөрбүтүм.

Сотору, тохсуньу аамлаан тымныта түһэн турдаһыа, таһарас таһар массыһынан Ойуунускай аатынан музейтаа матырыйаал а р б ы т ы н тийбэ Якутскайга киирбиһит. Василий Андреевич музейгар суоҕа, малдан дьэитигэр олорор эбит этэ. Биһиги

ыһыахтаах малбытын-салбытын саамылаһа сырыттаһытына, телефон тырылым түспүтэ. Музей научнай үлэһитэ А. Г. Старостин турууткаһы ылан кэспэһитэ. Онно Василий Андреевич бэйэтин музейы үлэһиттэрэ эриһистэргэ хаһан тахсааларын сураһыта, тизтэһитэ.

Юбилейга тахса сылдьан Чакырга тыл ээригэр, Эрилик Эристин литературата үтүөгүн-өгөтүн үрдүктүк сыанаалаан туран, аан маннай үлэһит буолбут, бастакы айымньылара ситиэ тардыбыт сиринэн Чурапчы буоларын, онон биһиги оройуоммутун иккис төрөөбүт сиринэн аһарын туһунан актан Василий Андреевич олохтоохтору бэрэ сэрэхсиппитэ, үрдүбүтэ.

Дьэ итинник үтүө кини биһиги таптыыр, ытыктыыр суруйааччыбыт.

Н. Филиппов,
Эрилик Эристин литературнай музейы сөбүдэһээбэ.

Фермаларга аналлаах нэһиэрбэ

ХАРЬКОВСКАЙ УОВАЛАС. Гетальдовскай оройуон хаһаайстыбалара сүөһү аһылытын советуоскалаһыан уонна бэлэмнээгин прогрессивнай ыһымаларын кэлим программатын олоххо киллэрэллэр. Холбур тилэр башыналарга күөх маассаны хаалаан баран онно угленискай таһы ытараллар.

Снимокка: «Третий решающий» совхоз кылаабынай зоотехника А. М. Ризник уонна лаборант А. Я. Межирицкая аһылык хаачыстыбатын бэрэбэркэллэллэр.

С. ПОПОВ.

ТНК—ИМПЕРИАЛИЗМ ОРУДИЕТА

Сэтгиннэ 16 күнүттэн 23 күнүгэр дьэри Эй Бууун аан дойдутааһы Союзга быһаарылытыннан транснациональнай корпорациялар (ТНК) утары өхсүһүү нэдиэлэти аһыттылар. ТНК монополистическай, бастатан туран америкаанскай, капитал бөдөҥ бөлөһүнэн буолар. Кинилэр сүтүөн материалнай ресурслардаахтар, үтүөхтэр-эстаахтар, аныгылыы производственной базаахтар уонна технологиялаахтар. Империализм бу ударнай этэрээтэ кини 25 сылга ситтэ-хотто итиннэ 400-тэн тахса экономическай тиганнар-данна.

ТНК капиталистическай ойго дойдуларыгар барыларыгар көрүстэ өдөлөннүлэрдаах уонна предпринимательскай. Олор ордук уодаһынаах оруолу Азия, Африка уонна Латинскай Америка сайдан иһэр өдөр государстволарыгар толороллор. Империалистическай сизмэхтэр сайдан иһэр дойдудар чэпчэки үлэһит күүстэрин көлөһүнүүккэр, промышленнай производстволарын 40 бырыһыанын кэриһтэ, тас эргиннэрин аһарын холбурдааһы турууоммуулар, онтон баһархай барыһы сом-оллор.

Барыһы үөскөтөр кылаабынай инструменнан сыаналар «кытыллыдалар» дьон ааттанааччы буолар. Сайдан иһэр дойдудар сүрүппээн ТНК филиалларын нөҥүө эдэр импортнай станоктар, оборудованиелар, ас-уөл иһин баһаам албах үбү толүүргэ күһэллэллэр. Итиннэ, тоҕоттору, сырааларын уонна полуфабрикаттарын чэпчэки сыанакан таска таһаараллар-ыттан баһархай средстволарын сүтэрэллэр. Аһардас ТНК нөҥүө капиталистическай дойдударга бигэрэр сырьеларыттан эдэр государстволар сыл аһын 50—100 миллиард доллары ситэ аһасан ылбаттар. Ол содулугар кинилэр экономикаларын сайыннаралларыгар, дьадайыы, хорҕуйуу, ыарыһ-сүтүү, үөрөбө суох буолуу курдук колониянай ааспыт кэинэриттан ордон хаалдыт нэдиэннэри туораталларыгар үптэрэ-астара тэһибэт.

Империалистическай государстволар сайдан иһэр дойдудары капиталистическай система и-

тин иһигэр хаалларарга, империалистическай баһылыктааһын ойгоһа мүччүрүйбөт кыарлаһы-нын тохтооторго дуулу-һаллар. Аан дойдутааһы капитал урукку колонияларыгар уонна тутулука илдэ сылдыбыт дойдударыгар бэйэтин эконо-мическай, ол аата по-литическай даһаны, са-быдыалын онунан хаал-ларарга сорунар. Кини итиннэхэ, бириинэн, эдэр государстволар Холбо-һуктаах Наһиялар Тэ-рикталарын чилиннэрин үстөн бигэрэ буолаллары-нан, аан дойдутааһы

Аан дойду
ТЕМАТЫГАР
БЭСНЭДЭ

дьаалаларга кинилэр оруоллара сылтан сыл өхсөн үүнэн иһэринэн, иккиннин, капиталистическай дойдудар сайдыы-лара Азия, Африка уон-на Латинскай Америка государстволарыттан ылар энергетическай уонна аһы сырьеларыттан тутулукутаах буолан тэтирээстээхтэр. Ол кур-дук, кинилэр аһардас Африкаттан наадылар нефтерин 20—40 быры-һыанын, алмаастарын уонна марганецтарын 90 бырыһыанын, кыһыл кө-мүстэрин уонна кобаль-тарын 80 бырыһыанын, платиналарын 60-тан та-са бырыһыанын ылаа-лар. Үсүһүнэн, импери-ализм национальнай-бос-холонуулаах хамсааһын ситиһиннэриттэн, көккө эдэр государстволарга прогрессивнай уларыта тутуулартан уонна эһи-лэр улам элбэхтик со-циалистическай сайдыы суолун талан иһэллэри-тэн дыккиснэр буолан ин-тэриэстээх. Кини бэйэти-гэр нэдиэннэх процеһын тохтоотун баһарар.

Империалистическай государстволар, бастатан туран АХШ, бэйэлэрий сыалларын ситиһэр туһу-гар араас экономическай ультиматумнары уонна «санкциялары» туттал-лар, байымнай суоһа-һынтан уонна күүһү тут-тарган даһаны туттум-маттар. Өссө 70-с сыллар орто-лоругар сайдан иһэр дой-дулар социалистическай государстволар өйөөһүн-нэринэн Холбоһуктаах Наһиялар Тэрикталэри-гэр аан дойдутааһы кыр-дыктаах экономическай бэрээдэги экономическай сибээстэргэ тэг быраап.

Империалистическай государстволар, бастатан туран АХШ, бэйэлэрий сыалларын ситиһэр туһу-гар араас экономическай ультиматумнары уонна «санкциялары» туттал-лар, байымнай суоһа-һынтан уонна күүһү тут-тарган даһаны туттум-маттар.

Өссө 70-с сыллар орто-лоругар сайдан иһэр дой-дулар социалистическай государстволар өйөөһүн-нэринэн Холбоһуктаах Наһиялар Тэрикталэри-гэр аан дойдутааһы кыр-дыктаах экономическай бэрээдэги экономическай сибээстэргэ тэг быраап.

таах буолууну олохтуур. ТНК үүнэ-тэһиннэ суох ээрэһилэрин итиннэ ки-һилэр интэһээх дьаһы-ларын уодаһанналар ту-һунан бөһүрүөһү ту-руорбуттара.

1974 сыллаахха ХИТ иһинэн транснациональ-най корпорацияларынан дьарыктанар комиссия тэриллибитэ. Кини моно-полиялар сайдан иһэр дойдударга ыһтар үлэлэ-рин үөрөтөн көрөрүгэр уонна ол куһаған өрүттэ-рин туоратар дьаһалла-ры ыларыгар сорууда-таһыта. Ити комиссия билигин транснацио-нальнай корпорациялар үлэлэригэр аан дойдутаа-һы быраабылаларын—ТНК бэйэлэрин тутту-нууларын кодексын ырытан оноро сылдыар. Ону тула сытны өхсүһү барар. Ол ситиһиннээх-тик түмүктэнитин мүч-чүрүйбөт усулуобуйала-рыттан бигрдэстэринэн сайдан иһэр дойдудар им-периализм утары тө-руунэ олоһуран полити-ческай бигрэ сомоһоло-һуулар буолар.

Сайдан иһэр дойдудар дьикси Советскай Союз уонна социалистическай кииргэ довордоһуу аһы дойдудара тураллар. Ки-һилэр аан дойдутааһы экономическай сыһыан-наһыларга тэг быраап уонна хардарыта ыһы-таһыи принциптэрин олоххо активнайдык кил-лэрэллэр, экономическай уонна финансовай саһар-дааһын ыһымаларын туо-ратары модуллаллар, эдэр государстволары кытары хардарыта барыстаах тө-руунэ олоһуран бигрэ үлэлэһини өйүүллэр, кинилэргэ, бастатан ту-ран, экономическай ту-тулука суох буолуулар-а бөөргөөһүнүгэр тэрдэр индустриализациялааһы дьаалатыгар көмөлөһө-лөр.

ТНК-ры утары өхсүһүү нэдиэлэтигэр ыһыттылар дьаһаллар планета бүтүн-нүүтүн үрдүнэн өйө, сө-билтэннин өһөр, тыһаа-һыны сэмнатар иһин өх-сүһүү үүнүүтүн кытары быһаччы сибээстээхтэр. Ити өйдөнөр. Аан дойду-тааһы кырдыктаах эконо-мическай бэрээдэги олохтооһуну уонна ТНК үлэлэрин хаарчактааһы-ны, үтүө эдэр государстволар хаалаан иһиннэрин суох онорууну айа усу-луобуйаларыгар эрэ сити-һинэхэ сөп.

Т. КУДРЯВЦЕВА,
(ССТА).

Редактор А. Е. ЧИЧИГИНАРОВ.

Таптыыр көргөһүм, ийэбит, эбэм, эдьийим, аймахпыт

ТОСКИНА Анастасия Михайловна эмиска ыалдьан өлбүтүн, дьирэник куруту-һан туран эһитиннэрэбит.

Көргөһө, уола, кийиктэ, сизнэ, быраага, аймахтара.

БИИГИ ААДЫРЫСПЫТ: почтовая индекс 678700. Чурапчы с. Карл Маркс уул. 12. **ТЕЛЕФОНАРБЫТ:** редактор — 21-395, отделлар — 21-495, уопсай — 21-505.

Индекс 54907. Газета выходит по вторникам, четвергам и субботам на якутском языке. Объем 1 печ. лист.

ЧУРАПЧИНСКАЯ РАЙОННАЯ ТИПОГРАФИЯ. с. Чурапча, ул. Карла Маркса 12. Тираж 3250.